

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség czíme alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, félooldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes számára 15 kr.

Az előfizetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések szintén a szerkesztőhöz intézendők.

A protestáns sajtó sorsa.

A leghevesebb üldöztetések korában sem igen volt nehezebb helyzetben a magyar protestáns egyház, mint ma.

Egyfelől a vakhit, az ultramontán fanatizmus támadja régóta kipróbált fegyverekkel, minők: a vallási gyűlölet, az örök kárhozattal való fenyegetődés, az erőszakos és ravasz terjeszkedés, a világi törvények összes hézagainak és réseinek ügyes felhasználása, s — last not least — az anyagi erő, a hatalom, befolyás, melyet a gazdagság nyújt.

A vakhit fegyvereivel ostromolja egyházunk bástyait a szektáskodás hatalmas serege is, mely hosszú visszafojtás után most annál hatalmasabb erővel szabadult ki bilincseiből s a *felekezetnélküliséget* használja tetszetős és olcsó köpönyegül.

Másfelől pedig a hitelenség aknázza alá a régi erősségeket. Nem a különczök, a felvilágosodottságukkal kérkedők szórványos atheizmusa, de a tömegnek gazdasági érdekekkel mesterségesen összekapcsolott hitelensége. A szociáldemokrácia hivatalos képviselői ugyan még csak odáig mentek, hogy a vallást magánügygyé nyilvánították, pl. egy *Marx*, egy *Lasalle*, s ha maguk atheisták voltak is, a tömegtől nem követelték ezt. De mivel a szociáldemokrácia törekvései kizárólag anyagi természetűek, a vallási eszmék köréből is azt tették magukévá, a mi természetükkel legjobban megegyezik: a materializmus Istentagadását. A magyarországi szociáldemokrácia vezetői teljesen *Büchner* és *Vogt* vallás- és Isten-ellenes lobogója alá szegődtek s felhasználva azt, hogy a magyar, különösen protestáns és főleg kálvinista magyar földművelő és iparos osztály roppant nagy és roppant egyenlőtlen anyagi

terheket hordoz, melyek alatt sok helyen roskadoz: a felekezetnélküliség segítségével megtagadtatják véreinkkel apáik Istenét s a csillag, a kereszt és kakas szimbolumai helyett a vörös zászló javára adóztatják meg őket, igérvén a túlvilági boldogság, de földi szenvedés, nyomor helyett már itt lenni jólétet, élvezetet, mert hisz e földi léten túl úgy sincs semmi az ő tanításuk szerint.

E külső, hatalmas ellenségekhez sorakozik három belső ellenség, melyek úgy emésztik egyházunk hatalmas törzsét, mint az örlő szű az élő fa belsejét.

E három belső ellenség: a *közöny*, a *belső meghasonlás* és a *profán politikai érdekeknek* az egyházi életbe való jogosulatlan, de kiméltelen behurcolása.

Míg a vakhit, a fanatizmus egyházunk amaz elemeit ragadja el, melyeket a protestantizmus világossága még kellőleg áthatni nem tudott, addig a közöny azok közül szedi — és pedig bőségesen — áldozatait, kiknek a vallás Hekuba s bármely felekezethez készséggel tartoznak, bármely felekezetnek szívesen odaajándékozzák már jóelőre gyermekeiket, csak anyagi jólétet, hatalmat, befolyást kapjanak érte cserébe.

Másrészt a vallási közöny miatt arat oly bőségesen és diadalmasan protestáns köznépünk között a felekezetnélküliség és a szociáldemokráta atheizmus is. A kire többé a hit vonzó erőt nem gyakorol, a ki elvesztette Istenben való reményét, bizodalját, kinél a Gondviselést a vaksors váltotta föl: az kész szívvel, könnyű lélekkel hagyja ott a régi oltárokat, hogy pár forint adósiklustól meneküljön. Csak azt ne feledjük, hogy a felekezetnélküliség terjedésére az egyházpolitikai törvények csak a külső alkalmat adták meg; belsőleg ott rágódott már e

kör egyházunk testén s az állami hitkényszer csak leplezte s a mellett titokban elhatalmasodni engedte e bajt.

A *belső meghasonlásnak* újabb időben ijesztő jelenségeivel találkozunk. A testvérfelkezetek uniójáról ma már senki nem beszél. Rideg exkluzivitás szele fujdogál mindenhol. Jaj annak, a ki a konfessziók lelkét keresi s nem a betűhöz ragaszkodik. Másrészt pedig az újjászületés, a minden áron való kegyeskedés, a magát mindenkinél különbnek valló farizeizmus ül orgiákat s csinál az ev. ref. egyházban egy külön egyedül üdvözítő anyaszentegyházat, kiátkozván mindenkit, a kinek elég volt az a Szentlélek, melyet Jézus Krisztus töltött ki reánk s nem kérnek az ő szabadalmazott szentlelkükből. Van-e magasztosabb fogalom, mint az „evangelizáció”? Van-e rútabb dolog, mint az a testvérharc, mely reformált egyházunkban e jelszó alatt kitört? Püspökök, egyházmegyei főjegyzők, papok, tanárok, tanítványok, lapszerkesztők, olvasók, hívek és nem hívek egy formátlan tömeggé összegomolyodva harcolnak; a küzdők még egymás becsületét, egyéni jó hírnevét sem kímélik; a protestáns hívek egy nagyrésze pedig megdöbbenéssel nézi ezt az öngyilkosságot, majd útálattal fordul el attól a vandalizmustól, mely hazug cím alatt öneyházunkat pusztítja s a sok tatóngó sebhez még egyet, talán a legvérzőbbet üti.

Az egyházépítés, a vallásos buzgóság fejlesztése, mely áldás lett volna rajtunk, így lesz átokká; az alkotás rombolássá; a miben egyesülnünk kellett volna, így választ el. Igazán, mintha az Antikrisztus látszanék diadalt aratni!

És szóljak-e arról a rombolásról, melyet *az országos politikának az egyházi életbe való behurczolása okoz?* Hiszen tudom én azt, hogy a látható egyház emberekből, gyarló emberekből áll; szenvedélyeiket, érdekeiket, összeköttetéseiket nem tudják mindig kívül hagyni az egyházi élet küszöbén. Ez nagy baj, de rajta segíteni nem lehet. Ámde míg öntudatlanul, vagy épen legjobb szándékaink ellenére történik, még sem fölöttébb veszedelmes. Hanem azzá válik, midőn tudatosan, készakarva csinálják; midőn egyház és iskola bármely politikai párt érdekében csak eszközzé válik hatalmi célok érdekében; az egyházi gyűlések a parlament fiókjai éppoly intrikákkal, ügyeskedésekkel, fogásokkal, néha botrányokkal, mint a minők ott folynak. És folyik a küzdelem a hatalomért s ha az megvan, akkor a győztes a másik legérdemesebb férfait is leszorítja. Bizony, bizony mondom, hogy e betegség is nagy bajok szülőoka s legfőbb ideje, hogy közös erővel meggyógyítsuk.

Protestáns, közelebbről reformált egyházunk eme körjelenségeinek feltárásában, okainak kikutatásában, a gyógyítás alkalmas eszközeinek kikeresésében *a legfontosabb szerep a protestáns sajtóra várakozik* (noha néha a bajok okozója is, a mint ez szabad sajtónál természetes).

Magától értetődő tehát, hogy annak a protestáns közönségnek, mely egyházát igazán szereti, javán a modern kor leghatalmasabb fegyverének, az írott szónak hatalmával akar munkálkodni, vállvetett erővel kellene a kor színvonalán álló, az egyház és iskola valódi javán munkálkodó protestáns sajtót gyámoltatnia.

Az ultramontánuság és a szociáldemokrata hitetlenség jórészben sajtójának köszönheti óriási sikereit.

Nyíltan az ultramontanizmus szolgálatában 2 fővárosi napi lap áll; nem bevallottan, de tényleg legalább 3. Öt hatalmas organuma van tehát csak a fővárosban. Vidéki napi és heti lapjainak száma tehető legalább 100-ra. E mellett másféle, céljait munkáló kisebb és nagyobb sajtótermékekkel elárasztják az országot.

A hazát, nemzetet és hitet nyíltan támadó szociáldemokráciának a fővárosban 4 közlönye jelenik meg, az e párt szolgálatában álló szaklapoktól eltekintve. Egyéb sajtótermékei pedig, melyeket a nép között szétszór, egész könyvtárt tennének ki.

S ezzel szemben a protestáns sajtó valósággal szegényletes állapotban tengődik; a „Prot. Irodalmi Társaság“ folyton hátralékokkal küzd, „Szemlé“-je nem bír hódítani; a protestáns napi lap eszméje halva született; egy tuczatot kitevő vidéki és központi egyházi, iskolai lapjaink a közöny nagysága, a pártolás csekélysege miatt *kívétel nélkül* a megsemmisülés szélén állanak.

Ime, élő példa a „Debreczeni Protestáns Lap“ is. A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közel egy millió ref. lelket számlál. Nemcsak legnépesebb, de leggazdagabb is összes egyházkerületeink közt. Van 13 egyházmegyéje ugyanennyi esperessel és gondnokkal, számos egyházi és világi tanácsbírája, majdnem 600 lelkésze, számos tanára, tanítója, művelt és tehetős híve.

Azt lehetne hinni, hogy e lap, mely mindig becsülettel igyekezett feladatának megfelelni, virágzó állapotban van. A sajnos valóság nagyon is erősen ráczáfol e balvéleményre.

Egy kis statisztika minden szónál ékesebben beszél.

Van e lapnak 400 járatója a tisztelet- és cserepéldányokon kívül. Ezek közül fél évről, egész évről, két és három évről hátralékban van mintegy 200; hátralékaik összege megkö-

zéli az 1000 frtot. Valódi előfizető tehát tulajdonkép 200, ezek közül több egyház, iskola, s 20—30 más kerületbeli. Világi előfizető alig lehet 30-nál több; gondnokaink, világi tanácsbíráink messze túlnyomó része távollétével tündököl. Egyházi hivatalt nem viselő világiak mondhatni egyáltalán nem tartoznak előfizetői közé. Egyházkerületünkben tehát, a testületek leszámitása után, nem akadt több, mint 150 tényleg fizető előfizető.

Ez év három negyedére be kellett volna folyni 1800 frt előfizetésnek; tényleg alig folyt be 1000 forint. A második fél év beálltával a II. félévre szolgáló előfizetést nem küldtek be 200 frtnál többet. Az 1000 frt körül levő hátralékból jó, ha 70—80 forint befolyt e szám megjelenéséig.

Ismerjük lelkészi karunk szegénységét; ismerjük a gazdasági válságot, mely földbirtokeket, lelkész- és tanítói osztályunkat nyomja; méltányoljuk azt is, hogy épp aratás idején legkevesebb a pénz. De egy levelezőlapnak a beküldése, azon egy kötelező nyilatkozat kiállítás a legkevesebb, a mit egyénenként felszólított hátralékosainktól megkivánhatnánk. Nekik megküldött körlevelünkben azt mondtuk, hogy ha most nem fizethetnek, tudassák velünk, hogy szept. végéig, aratás utánig fizetnek. Szíves készséggel vártunk volna, míg termésükből pénzt csinálhatnak. *Több, mint száz hátralékos ezt a kis fáradságot se vette.*

Alig lehet itt más okot keresni s találni, mint a közönyt, a nem-törődést.

Talán a lap iránya, szelleme, színvonala az oka? Bizonyára nem. Hiszen ez az egész protestáns hirlap-irodalomban általános körjelenség.

Ámde ezt az állapotot szerény egyéni erővel kibírni lehetetlen. A terhek alatt egyszer csak össze kell roskadnunk s ha olvasó közönségünk közönye nem változik jobbra, ha lapunk járatóinak majdnem 50%-a csak elfogadja nehéz munkánk s áldozataink eredményét, de viszontkötelezettségét állhatatosan vonakodik teljesíteni: egyszer csak arra ébrednek, hogy a legnagyobb magyar ev. ref. egyházkerület központi lapja megszűnt létezni.

S ha lennének — bizonyára lennének — merész vállalkozók, kik vállalatunk összeomlása után újabbal próbálnának szerencsét, néhány évi kinlódás, vergődés után hasonló sajnos tapasztalattal tennék le a tollat.

S lapunk kimulta többi protestáns laptársunknak sem válnék javára. A gyilkos közöny éppúgy elpusztítaná azokat is.

Lapunkat nem gondoljuk pótolhatatlannak. De igen a protestáns időszi sajtót. Pedig az most csak tengődik s folyton a megsemmisülés Damokles-kardja lebeg fölötte.

Hogy miként lehet egyházunk számtalan vérző sebet sajtó nélkül begyógyítani, azt nem tudjuk.

Diximus et salvavimus animas nostras.

B. B.

TANÜGY.

A határozók rendszere középiskolai magyar nyelvtanításunkban.

(Folytatás.)

Deme Károlynak már kilenc határozója van. Rettenetes pongyola meghatározása szerint ugyan lehetne kétszer annyi is, de ha Bodnár Zsigmond megelégedhetett 5-tel, miért ne elégednék ő meg 9-cel? Ez a határozatlanság nála is, mint a többiekénél, abból származik, mert osztási alapul a szók jelentését veszi, melyekhez a ragok és névszók is járúlnak. Ezeknek a jelentése pedig nagyon sokféle s lehetetlenség annyiféle határozónak nevet adni, minthogy némelyiknek ez alapon név nem is adható. Ő a sok közül taláalomra csak a következőket válogatja ki: helyhatározó, időhatározó, módhatározó, célhatározó okhatározó, eredethatározó, részeshatározó, eszközhatározó és állapothatározó. A mint látható, logikai rend, valami eligazító fonál nincs az egészben; bátran sorolhatta volna el őket megfordított sorrendben is mert hiszen okát nem adja, miért éppen ezeket sorolja el s miért éppen ebben a rendben.

Ez az osztályozás a „rendszeres“ nyelvtanban található; a második osztály számára készült nyelvkönyvben mar semmi csoportosítás nincs; ott csak a viszonyozók vannak felsorolva egymásután s megemlítve, melyikkel milyen határozó képezhető.

A *Göös-Tóth*-féle nyelvtanban 8 cím alatt 10 határozócsoport van megjelölve szintén minden rendszer nélkül a jelentés ingadozó volta szerint. Ezek: a helyhatározók, képehelyhatározók, időhatározók, módhatározók, okhatározók, cél- és véghatározók, eszköz- és együttléthatározó, állapothatározók.

Azt csak mellékesen említtem meg, hogy e könyv a ragokat még a régi módi szerint marasztó, állapító, veszteglő stb. ragoknak nevezi; az azonban már feltűnő felületesség, hogy a -nek ragot egy helyen tulajdonító ragnak, másutt irányragnak mondja, mintha két különböző dolog volna.

Az összes képehelyhatározós nyelvtanok közt legrationálisabb a *Halász Ignác* II. o. számára irt könyve. De egészen ő sem következetes. Abból a helyes szempontból indul ki, hogy az összes határozó viszonyokat átvitt értelmű helyhatározókkal fejezzük ki, úgy, hogy a halározóknak tulajdonképpen csak két nagy csoportja van: helyhatározók és képes helyhatározók. Itt két út van a továbbiakra. Vagy nem venni fel több csoportot, hanem azt, ami nem helyhatározó, képehelyhatározónak nevezni; vagy a képes helyhatározóknak *egész körét* alsóbb csoportokba *teljesen* beosztani. Halász azonban egyiket sem teszi, hanem a képes helyhatározók közt megjelöli a könnyen felismerhető „idő, mód- és állapot, ok- vagy célhatározókat“, s csak a mi ezekhez nem

tartozik, azt teszi az átvitt értelmű helyhatározók lomos fiókjába. Eljárását a tanítás kezdő fokával és azzal indokolja, hogy „ez felel meg az igazságnak is“. Egyik ok sem kielégítő. A gymnasium második osztályában már a legelvontabb határozói viszonyokat is meg lehet érteni kellő magyarázattal; ezt tapasztalásból tudom. Arról meg nagyon sokat lehetne beszélni, vajjon helyes és paedagogiai szempontból nem felettebb hátrányos-e az első és második osztályban más terminus technikusokat használni, mint a harmadikban és a többiben. A „más oldalról“, „új szempontok szerint“ való megvilágítása ugyanazon dolgoknak a tanítás eredményének kára nélkül alig történhetik két vagy több különböző osztályban. Mikor az első osztályban tanultakat mindjárt a második osztályban, az itt tanultakat a III-ikban ily szempontok szerint vizsgáljuk és osztályozzuk, minden felvilágosítás mellett is sokáig azt hiszi a növendék, hogy nem pusztán új szempontokkal, de egészen új dolgokkal kell megismerkednie. Nem tudom, hogyan osztályozza Halász majd a III. osztály számára irandó nyelvtanában a határozókat; de ha nem marad meg a mostani osztályozásnál, eljárását helyeselni nem tudom. Ha tovább akarja osztályozni a képes helyhatározókat, azt bátran megtehetné volna már ebben a könyvében, tekintet nélkül a tanítás alacsonyabb fokára.

A másik ok csak félig igazság. Az igazság az, hogy az idő, mód, állapot, ok és célhatározók is átvitt értelmű helyhatározók, nemcsak azok, melyek a felsorolt kategoriák valamelyikébe be nem illenek. Ezeknek kiszakítása tehát menthető didaktikai okokkal, a tanítás alacsonyabb fokára való hivatkozással; de nem mondható, hogy megfelel az igazságnak. Ebben a felosztásban sem zárják ki egymást az osztási tagok, mert a mi időhatározó, az egyszersmind átvitt értelmű helyhatározó is; de már amit Halász az átvitt értelmű határozók közé soroz, az időhatározó nem lehet. Azt mondhatná valaki, hogy ez szörszál hasogató akadékoskodás. Pedig e megjegyzés jogosultságát nem pusztán az menti, hogy valósággal úgy van, hanem az is, hogy ezt a kétkulacsosságot a gondolkozásra szoktatott második osztálybeli növendék is észre veszi; akit ugyan ki lehet elégíteni például azzal, hogy így könnyebb megtanulni, de a rendszeresség hiányát semmiképen eltakarni nem lehet.

A rendszer ezen gyengéjén kívül azonban jeleskedik a Halász Ignác könyve egy jó tankönyv minden minden tulajdonságával. Nyelve egyszerű, világos; tételei határozottak; ismétlésektől tartózkodik. Tárgyalásában a kijelölt szempontokhoz kúségesen ragaszkodik, ellenmondásba sohasem esik, ami — sajnos — a többiekénél nagyon gyakran is előfordul.

Hoffmann Mór könyve már épen ellentéte a Halásznak. Zavarossága, felületessége szinte megbotránkoztató. Az I. és II. osztály számára írott könyvében 13 határozó csoportot vesz fel: helyhatározók, időhatározók, módhatározók; a módhatározókhoz tartoznak a fok-, mérték- és számhatározók; az állapothatározók; az állapothatározókhoz tartoznak az eredet- és véghatározók; az okhatározók; az okhatározókhoz tartoznak a cél-, anyag- és eszközhatározók.

A „rendszeres“ magyar nyelvtanban már csak 11 csoport van egészen más sorrendben: helyhatározók, módhatározók, ok- és célhatározók, állapothatározók, eredethatározók, véghatározók, eszköz- és társhatározók, részeshatározók, *ragos főnevek*. Ragos főnevek alatt

érti a képeshelyhatározókat, mintha csak a többiek nem ragos főnevek volnának.

E mellett a határozatlanság, rendszertelenség mellett jellemző Hoffmann könyvére, hogy a határozók jelenlétével sincs tisztában. A II. osztály számára készült könyvben a részeshatározó (a melyet még részes tárgyának is nevez) megvilágosítására a következő példákat is felhossa: Beszegődtem Tarnóczára *bojtárnak*. De a messze *távözönnek* szíve vérzik, szíve fáj: *Világnak* ment a szerencsétlen. Jó ideje már hogy *neki* indult.

Hoffmann előszavában a tanítóra bizza könyve hiányának pótlását; csak az a kérdés, lehet-e az ilyen botlásokon másként segíteni, mint a könyv elvetésével.

Sziunyei József nyelvtanát 137 intézetben használták az 1894/95-ik iskolai évben. Ez a szinte példátlan elterjedtség mindennél ékeesebben azt látszik bizonyítani, hogy a könyv nagyon jó. Annyi bizonyos, hogy a Halász Ignácéknak megjelenéséig ez volt a leghasználhatóbb az összes e csoportba tartozók közt. Jelessége azonban inkább az alaktanra és az összetett mondatok tanára, valamint kitűnő módszerére szorítkozik. Határozó elmélete épp oly gyöngye, ingadozó, mint a többié, mert szintén a jelentésen alapul. Teljességre törekszik s ezért 16 határozót különböztet meg, anélkül azonban, hogy a teljességet elérné. A képeshelyhatározók közül sokat nem tud a 16-féle határozó egyikéhez sem kapcsolni s azért ő is csinált egy kiegészítő-féle omniumot, a hová a besorozást meg nem tűrő mondatrészeket eltüntet. 16-féle határozó és még egy csomó névtelen: bizony nem hiába keltek ki ellene didaktikai szempontból a kiegészítőfősök. S még a megnevezett határozók között sincs áttekinthetőség sőt paradoxon is akad. Az I. oszt. számára írt nyelvtanban 9 csoportot különböztet meg: helyhatározók, még pedig a) az igazi helyhatározók, b) a képeshelyhatározók; időhatározók; módhatározók: a) *igazi* módhatározók, b) eszközhatározók, c) mértékhatározók; okhatározók; célhatározók; társhatározók; számhatározók. Az az „igazi“ kifejezés a módhatározók első alosztályánál gondolkodóba ejti a gyermeket (tapasztalásból mondom), hogy hát a társhatározó meg a mértékhatározó nem *igazi* módhatározó? Ha nem az, hogy lehet mégis módhatározó. Tudom, hogy csak kifejezésbeli pontatlanság ez; de mégis pontatlanság, a mit egy olyan nyelvtanban, melyet 366 osztály növendéke tanul évenként, nem látunk szívesen.

A rendszeres magyar nyelvtanban a határozók „főbb nemei“ már 7-ről 9-re, az alosztályokkal együtt pedig 9-ről 16-ra sőt a függő határozókkal 17-re szöknek. A különbséget a képes helyhatározókból néhány alosztály kiválasztása s egy új „nemnek“, a tekintet-határozónak felvétele okozza. A növendék itt már hiába keresné az „igazi“ módhatározót, a helyett a fokhatározót találja, ami az előbbi osztályozásban nincsen meg. A képeshelyhatározók fajai gyanánt jelöli meg a) az állapothatározót, c) az eredményhatározót, d) a részes határozót és e) a hasonlító határozót.

Hogy a társhatározót, számhatározót és tekintet-határozót mi czímen veszi külön „nem“-eknek, nem magyarázza meg; pedig ez eljárás magyarázatra szorúl, mikor a fok-, mérték-, eszköz-, részes-, eredet-, állapot-, stb. határozókat alcsoportoknak tanítja.

Dr. Gulyás István.

(Folyt. köv.)

Ref. tanító gyűlés.

A „*Heves Nagyknusági Ref. Tanító-egylet*“ tagjai ez évi nagy-gyűlésüket Kunhegyesen tartották. A gyűlést megelőző napon központi bizottsági ülés volt, a melyen a plénum elé tartozó ügyeket készítették elő. A közgyűlés napján alkalmi istenítiszteletet rendeztek, a dór-oszlopokkal ékes ref templomban, hol *Szász Gusztáv* rector mondott igen szép imát.

A gyűlést 9 órakor nyitotta meg *Kecskeméthy László* egyleti elnök. Magvas beszédében rámutatott az alföldi munkás-zavargásra s a vészesen fenyegető bajok előestvéjén, tette, munkára hívta fel tanítótársait. Majd *Sarkadi Nagy István* lelkész üdvözölte a szép számmal összesereglett tanítókat s munkájokra Isten áldását kérte. Szép beszédére *ifj. Székly Péter*, egyházmegyei tanácsbíró, társelnök, válaszolt.

Ezután a terjedelmes elnöki jelentés következett, a melyből megtudjuk, hogy az egyesületnek 163 tagja, csinos könyvtára s mintegy 500 frtnyi vagyona van; megtudjuk továbbá, hogy az egylet négy járásköre javaslatott készített: a tanterv-revisióra, a tanító képzésre, a félévi vizsgálatokra vonatkozólag stb.

Most *Rácz Miklós* kunhegyesi lelkész értekezett a „*Socialismusról*“. Nagy készültséggel írt munkájában mindenek előtt megemlékezik a socialismus történeti fejlődéséről; aztán a Rousseau túlbuzgó követőinek, majd Proudhon, Marx, Lassallenak kimerítő ismertetése után, a hallgatóság elé állította a hírhedt „*Internationale*“, a mely megtámadja az oltárokat: *a vallást a családot a hazát*. Aztán élénk színekkel festi a párizsi commune vérfagyasztó borzalmaikat. Végre a magunk jelenlegi helyzetét vázolja, a mely szintén végzetessé válhat, ha az őrállók részen nincsenek. Sokat vár a lelkészek és tanítók működésétől, a kik a vallás-erkölcs ápolása által megerősíthetik a düledező oltárokat ott, a hol azokat a socialismus megingatta: a félrevezetett, naiv magyar nép szívében!

Ezután *Farkas Imre* mezőtúri tanító „*Éltreható szokások az iskolában*“ czímen értekezett. Munkája első részében ő is a társadalom ragadós betegségeivel, különösen a socialismussal, foglalkozik. Szerinte a legközelebbi teendő az, hogy a munkafelosztás elve folytán nagyon elszigetelt „negyedik rendet“ emeljük fel oda, hogy meg tudja különböztetni az igazi jogot és szabadságot attól az embertelen felfogástól, a melyet az „apostolok“ csalogató, syrén hangon hirdetnek. Fel kell világosítani a félrevezetett népet arról, hogy a *sociálismus épen azt támadja meg, a minék jelszava alatt harcol: a tulajdonjogot és a szabadságot*. Mert, micsoda az egyéni szabadság legbecsesebb alkotó része? A tulajdonjog. S lehet-e ott igazi szabadságról beszélni, a hol ez nincs tiszteletben tartva? Az értekező ezután kifejti, hogy ha a gondolkodásban levő válaszfalakat, a közműveltség terjesztése által, sikerül lerombolni: akkor az egyén képesítve lesz a saját érdekei kivívására és be fogja látni, hogy az emberek *csak egymás mellett* küzdhetnek a saját boldogulásukért, nem pedig egymás ellen. Ajánlja a felnőttek oktatását. Az értekezés második része azzal foglalkozik, hogy a mai, nehéz körülmények között: *mi az iskola teendője*. Farkas nem becsüli túl az iskola hatását, mert tudja, hogy a meglevő bajokon az iskola már nem segíthet. De a jövőt tekintve, kötelessége minden lelkiismeretes tanítónak, hogy a felszínen úszkáló ragályos nyavalyákból paedagogiai consequentiát vonva, különös gondot fordítson *az iskolai nevelésre*. Kifejti aztán azokat az eszközöket, a melyek ide vonatkozólag

a tanító kezügyébe esnek. Rámutat azokra a képző elemekre, a melyek képesítik a leendő népet a tisztán látásra, az okos különböztetésre, és helyes ítélésre. Ismerteti azokat az életrevaló szokásokat, a melyeknek elsajátítása egyaránt elvezet a jövő nemzedék erkölcsi és értelmi képességeinek emelkedésére.

Végre *ifj. Székly Péter* földbirtokos, szakszerű felolvasást tartott a *fanemesítésről* s az e téren leginkább kiváló egyleti tag részére 10 frt. pályadíjat tűzött ki.

A mind végig magas színvonalú gyűlés után közbéd volt, a melyen részt vett Kunhegyes színe-java.

Referens.

KÖZÉLETÜNK.

Gyámintézeti gyűlés és lelkészi értekezet.

A szatmári ev. ref. egyházmegye lelkészi kara f. hó 14-én Fehérgyarmaton gyámintézeti gyűlést, majd egyetemes értekezetet tartott. Amannak közérdekűbb tárgyai nem voltak. Az értekezetelen élénk eszmecsere folyt többek között a fölött: mit tevék legyünk szemben az ellentábornak az új egyházi törvények oltalma alatt űzött visszaéléseivel? Voltak köztünk optimisták, a kik még mindig nem látják veszélyesnek a helyzetet; viszont voltak pesszimisták, a kik imminensnek látva a veszélyt, már most szeretnének repressaliákról gondoskodni.

Ezek hangsúlyozták, hogy nagyban csalódtak, mikor támogatták az új egyházpolitikai törvényeket s e csalódásuk folytán már most ohajtjuk visszaállítani az 1868-ik évi LIII-ik t. cikkelyt. Vagy ha ez nem állítatik vissza; akkor hajtassék végre teljes integritásában az 1848. évi XX. t. c. Győztek az optimisták, a mennyiben az lett kimondva, hogy korai még elbírálni az új egyházpolitikai törvények következményeit, éppen azért nem volna politikai dolog az 1868. évi LIII. t. cz. visszaállítását sürgetni, nem pláne junctim az 1848. évi XX. t. cz. végrehajtásával; hanem igenis hassunk oda, hogy az 1848. évi XX. t. cz. teljes egészében hajtassék végre.

Nagyobb hullámokat vert még föl az a kérdés, hogy egyes parochiák megüresedése esetén, fönntartassék-e az eddigi sorpopolás szerinti kisegítés módzata, vagy pedig a felügyelő lelkész végezzen minden lelkészi functiot bizonyos mérsékelt díjazásért? A controversia egy félre értésen alapult; némelyek ugyanis azt hitték, hogy az indítvány a gyámol nélkül maradt özvegyek és esetleges árvák ellen irányul. Pedig éppen nem. Már korábban — mert ez a kérdés nem most vettetett fel először — kijelentették az indítványozók, hogy az özvegyek és árvák érdekeit egyáltalán nem akarják sérteni; értették mindig készen lesznek bármimű kisegítő szolgálatra; hanem irányul a renitens egyházak ellen, a melyek tudniillik több — kevesebb ürügyet keresve, huzni — halasztani szokták a lelkészválasztást, nem nézve rendet, nem törvényes határidőt s ez alatt — idáig — nolle velle szolgálni kellett nekünk lelkészeknek derüre-borura, esőben sárban, hóban fagyban, viharban és szélvészben minden reconipensatio nélkül. Még tetszett a renitens atyafiaknak a helyzet, a templomuk látogatottabb volt, mint bármikor „hiszen így volna jó, minden vasárnap új papot hallgatni“ s a választást húzzák-halasztják. Az ilyen tapasztalatok szülték az indítványt, hogy renitens egyházakban szűnjék meg a sorpopolás rendszere a törvényes 3—4 hónapon túl; hanem az egyház pénztárából fizetendő ugyis szom-

szédos felügyelő lelkész teljesítsen minden lelkészi szolgálatot. Így határozott a többség.

Egy lelkészi árvaház felállításának az eszméjét is propagálta értekezletünk; sőt — a mi szinte nem kevés áldozathozatalt vár tőlünk — egy Szatmáron, a prot. felsőbb leányiskolával kapcsolatba hozandó nőtanító képző intézet felállításának az eszméjét is ellenmondás nélkül tette magáévá; s a mennyiben utóbbi tárgy a f. év szeptember 21-én Szatmáron tartandó kerületi értekezlet programjába is föl van véve: ennek előterjesztésével Tabajdi Lajos szatmári egyik lelkésztársunkat bizta meg egyetemes értekezletünk.

A kerületi nagy értekezlet kereteit is megállapította már a helyi — szatmárnémeti — intéző bizottság s ezt helyeslőleg vette tudomásul értekezletünk.

Délután közösedében üdültünk az értekezlet több tagjai, a kik tudniillik a nagy munkaidő dacára mindvégig kitartottunk, számra nézve mintegy 25-en, a 35—40-ból. S jolesik följegyezni, hogy értekezletünkön megjelentek s mind végig jelen voltak világi derék vezérférfiaink közül is Isaák Dezső e. m. gondnok, id. dr. Farkas Antal, Luby Géza, Szegedi Antal, e. m. tanácsbírák; Jákó Mihály szatmár-németi főgondnok, dr. Harcsár Géza ügyvéd, gy. intézeti ügyész. A közös ebéd kedélyesen folyt le, fűszerezve pár lelkes pohárköszöntővel.

r. l.

Még néhány szó a k.-ladányi pályázat ügyében.

Alólirott, mint szilágy-paniti rendes lelkész, a körös-ladányi *másod* osztályu lelkészi állomásra, az egyházi törvény 188. §-értelmében „illetékes esperesemnek minősítési javaslata alapján, egyházkerületünk főtisztelő püspökének sajátkezü aláírásával és hivatalos pecsétjével megerősített” *első foku minősítvénynyel* pályáztam.

A minősítvények átvizsgálása végett összeült bizottság azonban, az én minősítvényemet, a Szilágyságból pályázó még három lelkész társaméval együtt elvetette, illetve minket a választható lelkészek sorából kizárt mint ezt a vizsgáló-bizottság elnöke 154 sz. a. hivatalos átiratában velem tudatta azon okon, *mert minősítvényeink nem az elnökség által adattak ki!*

A vizsgáló bizottság ezen eljárásából tehát tisztán látható, hogy midőn minket a választás alá bocsátott pályázók sorából kizárt, vagy az egyházi törvény fentjelzett §-át értelmezte helytelenül, vagy pedig nem bír tudomással a felől, hogy az erdélyi egyházkerületben *kettős* elnökség nincsen, minélfogva a lelkészi minősítvények is — mint fungens pap — egyedül a püspök által adandók ki, a ki egyszersmind hivatalára nézve az egyházkerület legidősebb *főgondnoka*.

Midőn tehát az erdélyi egyházkerület püspöke, a lelkészi minősítvényeket, a zsinati törvény életbelépése óta, mindig ilyen alakban s egyedül a saját aláírásával és hivatalos pecsétjével ellátva adja ki; ezen eljárása az egyházi törvény 8. §-ának második bekezdésében foglalt *specialis* jogában gyökerezik, melyet a vizsgáló bizottság teljesen figyelmen kívül hagyott. Midőn tehát a minősítvények átvizsgálását eszközölő bizottság minket a választás alá bocsátottak sorából kizárt, világos, hogy nem a zsinati törvény 207. §-a értelmében járt el, — mely az ő jogkörét körülírja — mert nem azt vizsgálta meg, hogy az illető lelkészek, az üresedésben levő egyház lelkészi állomására megkivántató minősítvénynyel bírnak-e, hanem a püspöki aláírás és pecsét *elegendő* voltát, érvényét vonta kétségbe és nem azt nézte, a mi feladata lett volna, hogy t. i. az illető pályázóknak, a

választó egyház osztályzatának megfelelő minősítvénye megvan-e, hanem felülbírálta a püspök, mint legfelsőbb egyházhatósági közeg által kiadott minősítési okmányokat, mely jogát teljesen önkényüleg és a törvény korlátain kívül gyakorolta.

S hogy ez így van, világosan igazolja azon körülmény is, miszerint ugyanezen bizottság, csak *nehány héttel* azelőtt, a körös-tarcsai lelkészi állomásra, ugyancsak a szilágy-szolnoki egyházmegyéből pályázó Vincze Ödön, Kémeri és Vajda Mihály bőősházai lelkészek, hasonló alakban és hasonló hitelességgel bíró *minősítvényeit* jöknak találta és elfogadta.

És most kérdem, hol van itt abban az eljárásban az igazság, a méltányosság, a jog és a következetesség? Hol van az egyházkerületek között annyiszor hangoztatott egyetértés, köteles tisztelet, hol a felebaráti és krisztusi szeretet? Sehol!

Hát bizony ilyen körülmények között — kivált a mai mozgalmas időkben — a legkevésbé sem csodálkozunk azon, ha midőn egy-egy gyülekezet látja, hogy szabad választási joga gyakorlásában nem hogy támogattnak, sőt ellenkezőleg — ilyen módon — épen azok által akadályoztatik meg, kiknek atyai pártfogásától, czélja elérésében segítséget remél és vár: sok esetben, meg nem engedett eszközökhöz folyamodik — mint épen a k.-ladányi pályázók kihirdetésekor is — hogy magának némi elégtételt szerezhesse!

De ne csodálkozzunk azon sem, ha ilyen szomorú tapasztalatok után, a lelkészi pályára lépő ifjak száma napról napról-napra fogy, apad! Mert hát kinek is volna kedve, erre a különben szép, de oly sok tövissel rakott pályára lépni, midőn lépten-nyomon tapasztalja azt, hogy itt a személyes érdekek milyen előtérbe lépnek; hol nem a lelkészi pályán sok küzdelemmel eltöltött hasznos és sikeres munkálkodás, nem az érdem, hanem az érdek játsza a főszerepet? Hát hiszen csak nem bírhatunk mindnyájan sokratesi bölcsességgel, genialis észszel; nem születhet mindenikönk ároni családból: de ha itt, a kicsiny körben meg tudunk felelni a reánk váró feladatoknak, köteleességeknak hiven, lelkiismeretesen: ez is érdem talán? Azt mondja Pál azostol is: „*az utolsók lesznek elsőkké, s az elsők utolsókká!*”

Vagy talán azt mondja az igen tisztelt bizottság, hogy forma hibát talált s azért vetette el minősítvényeinket? Hát akkor ezt a forma hibát melyről különben az egyházi törvényben sehol egy szó említés sem tétetik miért nem vette számításba a k.-tarcsai pályázatnál is?

Azonban feltéve, de meg nem engedve, hogy forma hiba miatt lökte vissza okmányainkat: kérdem, kit terhel e mulasztásért a felelősség, minket vagy a püspököt, a ki minősítvényeinket kiadta? Azt talán csak megengedi nekem az igen tisztelt bizottság, hogy én mint alantas közeg, legfelsőbb egyházhatósági közegem a püspököm által részemre kiadott okmányt nem küldhetem vissza — ilyen semmiségért — azzal, hogy ez nem jó, adjon másikat? Talán csak az is ösmeri annyira a törvényt, mint én, vagy mint az igen tisztelt bizottság tagjai?

Különben megjegyzem itt, hogy láttam én épen a békés-bánati egyházmegyében szolgáló egyik lelkésztársam minősítvényét, a melyiken szintén *csak* a tiszántúli egyházkerület püspökének aláírása és pecsétje volt; mégis elfogadták a pályázatánál és bizonyosan tudom, hogy a mi egyházkerületünkben is elfogadták volna, a mint, hogy fogadtak is el ilyet.

Mihelyt tehát hivatalosan értesültem arról, hogy én a *fentebb említett oknál fogva* nem vétettem fel a

választható lelkészek sorába: e reám nézve sérelmes bizottsági határozatot, püspöki hivatalom utján kértem megsemmisíttetni, honnan azon megnyugtató választ nyertem, miszerint püspöki hivatalom a tiszántúli egyházkerület püspöki hivatala utján ezen ügyben sürgős orvoslást fog kérni!

Hogy megtéte-e már a szükséges lépés, nem tudom: de mert Körös-Ladányban a választás a kitűzött napon megejtetett, én pedig püspöki hivatalomtól ez ügyben mindeztideig választ nem kaptam csakis a „*Protestáns Közlöny*“ idej 25. számában közölt igazgatótanácsai határozatból értesültem arról: „*hogy Igazgató Tanácsunk nem tartván magát illetékesnek, más egyházkerület hatóságainak eljárásába beavatkozni, e konkrét ügyben jelen esetben már mit sem tehet, hanem elvi kérdésképen a konvent elé viszi ez ügyet stb.*“ Kénytelen voltam a nyilvánosság elé tárni a fentebbieket azért hogy hasonló esetek elkerülése végett még a konvent összeüléseiig illetékes helyen döntsék el e ránk nézve *kényes* kérdés: mert ellenkező esetben ki vagyunk téve annak, hogy egy újabb pályázat alkalmával hasonló méltánytalan és igazságtalan elbánásban részesülünk!

Técsy József,

sz.-paniti reform. lelkész.

IRODALOM.

„A lélekzészről“ cím alatt külön lenyomatban is közrebocsátotta *Török Péter*, a debreczeni ev. ref. főiskola tanára, 1896. november 28-án felolvasott s a debreczeni főiskola főgymn. Értesítőjében is megjelenendő székfoglaló értekezését. A teljes szakértelemmel és vonzó előadásban kidolgozott értekezést éppoly élvezettel olvastuk, mint annak idején hallgattuk.

Bartók László másfélévtizedes tanügy-irodalmi munkásságának eredményét összeszedve, „*Paedagogiai Értekezések*“ cím alatt szándékozik közrebocsátani. A mű körülbelül 200—240 sűrűn nyomott oldalra fog terjedni s 1 frt előzetes beküldése mellett portómentesen fog szétküldetni a megrendelőknek. Hatásától sokat vár a szerző, kinek nevére küldendők az előfizetési pénzek Marosvásárhelyre, a kir. tanfelügyelőséghez.

A „*Vasárnapi Ujság*“ július 4-iki száma 19 képpel s a következő tartalommal jelent meg: „Egy magyar grófi pár ezüst lakodalma.“ (Gr. Wenckheim Frigyes és neje gr. Wenckheim Krisztina arczképével, s kigyósi és lébényi kastélyuk, budapesti palotájuk, a gyulai árvaház, a borossebesi vadaskert, a menyházai fürdő stb. rajzaival.) — „*Otthon.*“ Költemény Bán Aladártól. — Regénytár: „*Polgárháború.*“ Regény. Irta Rákosi Viktor. (Linek Lajos rajzaival.) — „*Dardentor Clovis.*“ Verne Gyula új regénye (a francia kiadás eredeti rajzaival). — „*Az öreg Mihályról.*“ Rajz. Irta Vértesy Gyula. — „*Viktória uralkodási korszaka*“ Hoffmann Ottótól. — „*A gyémánt-jubileumi körmenet Londonban*“ (képpel londoni fénykép után). — „*A szíami király Budapesten*“ (képpel: A szíami király és kísérete Gödöllőn a haraszi erdőben). — „*Gróf Bethlen Gábor*“ (arczképpel és a keresdi kastély rajzával Benzúr Bélától. — „*A stockholmi nemzetközi sajtókongresszus*“ (képpel). — Irodalom és művészet, Közintézetek és egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg stb. rendes heti rovatok. A „*Vasárnapi Ujság*“ előfize-

tési ára negyedévre 2 frt, a „*Politikai Ujdonságok*“-kal együtt 3 frt. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest IV., Egyetem-u. 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „*Képes Néplap*“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre csak 1 frt 20 kr.

A „*Törvényhatósági Naptár*“ X. évfolyamára bocsátott ki előfizetési, illetőleg megrendelési meghívást *Toldy László* székes-fővárosi főlevéltáros; a 600 oldalra terjedő naptár előfizetési ára 1 frt, kemény kötésben 1 frt 20 kr lesz. Előfizetés, illetve megrendelés a „*Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság*“-hoz Budapestre küldendő.

A **szociális kérdés megoldása — 10 krért.** *Löwy* Dániel volt faipargyáros, ki Budapest, VI., ó-utca 4. I. em. alatt lakik, adja ezt a megoldást a fent kitett árért „*Az inség és nyomor vége, vagy a szociális kérdés végleges megoldása*“ című füzetében. „*Felebaráti Világegyesület*“ alkotása útján vélne célját elérhetőnek. A dolog nyitja nagy örökösödési % volna (10-től 50%-ig), miből oly közvagyon remél létrehozhatni, hogy minden évben 334 millió forint lenne csak hazánkban az inség és nyomor enyhítésére használható.

ADATOK

a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő egyházak történetéhez.

55. *Hajdu-Böszörmény.*

(Folytatás.)

20. Zempléni Ferencz, 1715—1727.

1711. jul. 13. oderai Frankfurtban subscribált az akadémián.

1715. márcz. 12. s több napjain Konyáron tartott Pártiálison ez végeztetett: Zagoni Boldizsár (Clarissimus) a Tractusba befogadtatik, s megengedtetik, hogy a Rác-Böszörményi Eklézsiában Zempléni Ferenczcel (ez is Clarissimus) a Collegatust tovább folytassa, de ezen feltétel alatt, hogy ajánló levelet hozzon azon időről, midőn Belgiumban volt; és ha egyik vagy másikójok változnék, egyiket vagy másikat ezen Tractusból kell helyébe tenni és a Collegatust mindaddig folytassák, míg az eklézsiának erre tehetsége leend.

1727-ben Rác-Böszörményből Nagy-Szalontára hivatott, a hol tíz évig volt lekipásztor, úgymint 1727-től 1737-ig. Akkor elbocsáttatván, Hegyköz-Ujlakra ment és ott halt meg. (Lásd: Rácz Károly Zarándi egyházm. tört. 244. lap.)

1727. Kabán tartott Deputatio jegyzőkönyve azt mondja: „*Eccla Rác-Beszerményiensis vult habere pro Pastore Clar. Dorum Izraelem Marosi.*“ De ez nem volt itt nálunk pap.

Egy Zemplényi Ferencz Kassán volt pap 1690-től 1709-ig. (Lásd: A kassai ref. egyház emlékkönyve Révész Kálmántól, 45. lapon.) Ezt gondolom, hogy a mi Zemplényi Ferenczünknek az apja volt.

21. Zagoni Boldizsár, 1715—1720-ig.

1699-ben subscribált Debreczenben.

1717. ápr. 1. Debreczenben tartott gyűlésen ez határozatott: Minthogy Zagoni Boldizsár előmutatta azon ajánló levelet, melynek előmutatása

- neki meghagyatott akkor, mikor a böszörményi ekléziába befogadtatott: tehát a Tractusba bevétetik és annak tagjának ismertetik el.
1720. szept. 19. már Dadán találjuk papnak. Maga írja Zágoni Boldizsár Rápóti P. Mihály espereshez, hogy ő, t. i. Zágoni Boldizsár, ötödfél esztendőig szolgált Rác-Böszörményben, de a versenyos Collega miatt unalmas volt szolgálata.
1729. decz. 7. Karczag-Ujszálláson találjuk papnak. (Lásd a debreczeni egyház esketési anyakönyvét nevezett időről.)
1745. évben már csak özvegyéről van említés.
22. Földesi Mihály, 1726—1729.
1717. jul. 11. subscribált Debreczenben.
1726. jun. 25. Rác-Böszörményben tartott vegyes ülés jegyzőkönyve ezt mondja: Csabai Sára (Clarissima Domina és így papné volt) és Veszprémi Sámuel akkori Rector, házasságtörés gyanujába esvén és az Esperes által a Rác-Böszörményben tartott vegyes ülés elé idéztetvén, mivel elegendő bizonyítékok hiányoztak, mindazonáltal a legsúlyosabb gyanuk és jelek forognak fenn: Határozatott: Minthogy elegendő bizonyítékok hiányoznak, tetszett a Szent Vegyes ülésnek határozni, hogy törvényes esküvéssel tisztítsák magukat, mind a mi, mind az ő lelkiösmeretök megnyugtatása végett. A mi meg is történt. Ezen Vegyes ülés tartatott Rác-Böszörményben, az ottani rác-böszörményi parochiális házban 1726. június hónapban reményen kívül történt szomorú eset következtében.
- 1727-ben Földesi Mihály Utrechtbe ment ki akadémiára.
1728. decz. 1. megeskettettek Balmaz-Ujvároson: Földesi Mihály rác-böszörményi predikátor és Katona Kata. (Lásd a balmaz-ujvárosi esketési anyakönyvet.)
1729. január 25., mint böszörményi pap, hirdetési bizonyítványt adott Kövér Ábrahám böszörményi vőlegény részére, ki vette Debreczenben Csapó-utczában Daróczi István szolgálóját, Sárát.
- 1730—1736. Bihar-Diószegen pap.
1731. jul. 16. Földesi Mihály, mint diószegi pap nőül vette Debreczenből Csapó-utczában h. l. Erzsébetet.
- 1736—1740. Szathmáron pap.
- 1740—1754. Nagy-Bajomban pap. Ott meghalt 1754. febr. 7.
23. Kazai János, 1727—1729
- Az 1728. febr. 18. itt Böszörményben tartott esperesi látogatás jegyzőkönyve szóról-szóra így szól: Clarissus (ez később lehúzza és felibe írva Rudus) Dominus Minister Joh. Kazai in concione dicendi laudatur, in moribusque, gestibusque, et in tota familia commandatur. Sic Sancta Eccla, in omnibus alte exaltatur a Clarisso Ministro — mensio autem est certa — Dominus Humanissimus Rector accusat Ecclam, primo de Coquia, quod tali quali, imo insufficienti cibo sustentat; praeterea unius anni Sallarium sub effluxu duorum annorum minime expendunt, et si de iisdem erit correctio, de mansionem ejusdem Domini Humanissimi certi esse possunt. Ab Eccla autem Onus Rector permaxime laudatur.
- Egy Kazai János eperjesi ref. pap volt 1707., 1708. (Lásd Szabó Károly R. M. K. I.: 1725. szorszám.)
24. Ráczevei Ötvös János, 1731. ápr. 28—1733. ápr. 28-ig. 1719. decz. 18. subscribált Debreczenben. 1729-ben főiskolai Sénior volt. 1731. ápr. 24, 25 dikén Debreczenben tartott Pártiálison határozatott: Ráczevi (Clarissimus) kibocsáttatik ugyan a rác-böszörményi egyházba, de következő feltételek alatt.
1. Minthogy Helvétiből őt vádoló levelek jöttek, tehát igazolja magát a helvétiai esperes és gondnok bizonyítványával.
 2. Minthogy ott Helvétában az egész évről felvette a segélypénzt 104 forintot az ott levő gondnoktól és mégis az egész akadémiái évet nem töltötte ki, hanem csak 7 hóig volt ott, adjon számot hogy hova tette a felvett segélypénzt és idő előtt miért hagyta ott az akadémiát. Különben tevén, 50 forintban marasztatik el, és az egyházból időközben is ki fog úzetni.
- 1733—1739-ig Nagy-Körösön volt pap. Ott meghalt a pestisben 1739. (Lásd: Protest. Naptár 1875. év 42. lap).
25. Nánási L. József 1733. ápr. 28—1757. decz. 20.
- Született Szigeten, hol ekkor atyja hihetőleg pap volt. Unokája volt ő annak a Nánási István nagy-bányai papnak kiről említi Bod Péter Magyar Athenásában, hogy Szű-Titka című könyvet adott ki.
- 1732-dik évben a zürichi akadémián találjuk, hol ily című értekezése jelent meg nyomtatásban: *Diascepsis theologiae textualis de novo Foedere, in illastrem Jeremie XXXI. vers 33, 34. Profetam quam stb. Josephus L. Nánási Hungaraos, Szigetinó in Marmatia oriundus.* Ezen theologiai értekezésnek a 2-dik lapján így szól: *Per biennium in Lycaeio Tigurino temporis non indigne locati, hoc Specimen sacrum fiat.*
1733. febr. 17. Debreczenben tartott Deputatio jegyzőkönyve ezt mondja: Nánási József (Clarissimus) urnak megadatik a Beleegyezés, hogy a rác-böszörményi egyházba beléphessen.
- Az 1735. Januárban tartott Canonica visitációkor már feleséges ember volt, neje N. Kis Judith volt, ki még 1749. január 14. életben volt. Ujlaki szöllőjét nagyon sokszor emlegette.
1744. okt. 5. Kállóban volt keresztelőben, hol tiszteletes Zágoni Sámuelnek Krisztina leánya született.
- Ez a Nánási József magyarra fordította Huldrik Jakab János zürichi tanárnak és papnak az úri imádságra írott predikációit, mely halála után a negyedik évben ki is nyomtatott ily cím alatt: *Az imádságok-imádságának azaz a Szent Miatyánknak titka.* Nyomatott Kolozsvárott 1761.
1735. január 18. Debreczenben tartott Pártiálison Nánási József bizonyos levelet mutatott elő, melyet Solymosi János ujvárosi pap írott, melyben Nánásit a Belgiumban elkövetett paráznsággal vádolja. Végzés: Felhatalmaztatik Nánási József, hogy a következő gyűlésre idéztethesse meg Solymosi Jánost.
1736. január 17. Debreczenben tartott gyűlésen határozatott: Mivel Nánási József a Zürichből kapott levele által eléggé bebizonyította azt, hogy őt Solymosi János rágalmazta, tehát Solymosi kérje meg Nánásit. A mi meg is történt.

- 1754-ben időközileg Tiszteletes Szunyogh János volt Nánási mellett lelkész. Ez a Szunyogh János 1754. december havában Derecskén volt mint rektor és ott meghalván a pap, időközileg míg más papot hívnának, ő vitte a papi teendőket.
26. Kovács Gyarmati Mihály, időközi lelkész 1757. decz. 20—1758 márcz. 27.
1731. ápr. 5. subscribált Debreczenben.
1738. ápr. 22. Acsádi pap.
1740. Téglási pap.
1745. Eszlári pap.
1747. Szabolcsi pap.
1751. Dancsházán pap.
1756. Szerepen pap.
1759. Sápon pap. Itt meghalt 1760. elején.
27. Madari János, 1758. márcz. 27—1759. márcz. 25.
1723. jul. 27. subscribált Debreczenben.
1735. jul. 15. főiskolai Sénior volt.
Született 1704. Komárom megye Néma helységében. Atyja Ferencz anyja Kemenczki Erzsébet volt. Tanult előbb a győri ref. collegiumban, onnan jött Debreczenbe. Hollandiában volt akadémián.
1738-ban Bihar-Püspökiben pap. Innen 1749. jan. 14. Szoboszlóra ment papnak, hol szolgált 9 évig.
1758. Hajdu-Böszörményben pap. Itt csak egy évet töltött és 1759. márcz. 25. ismét Püspökibe ment vissza.
1770. ápr. 4. meghalt Püspökiben.
28. Szalacsi Mihály, 1759—1764.
Született Debreczenben.
1732. ápr. 27. subscribált.
1743. ápr. 27. főiskolai Sénior volt.
1745. Bâselben volt akadémián.
1746. Földesen pap.
1759. Hajdu-Böszörményben.
1764. ismét visszament Földesre. Itt meghalt 1774. közepén.
29. Halmi István, 1764—1768.
1743. máj. 6. subscribált Debreczenben, hova Tatáról jött.
1755. főiskolai Sénior volt.
1758. ápr. 11. Bárádon lett pap, az akadémiákról hazajövele után 1764. márcz. 13. Bárándról H.-Böszörménybe jött.
1765. márcz. 7. felállítják H.-böszörményben a kettős papságot.
1768. márcz. 15. elment T.-Dobra papnak, onnan pedig helyébe hozták ide Makai Ferenczet.
1770. márcz. 7. nádudvari pap lett.
1776. szept. 24. Esperesnek választották.
1786. Szoboszlón lett pap. Itt 1792-ben lemondott és nyugalomban élt.
1801. jun. 22. meghalt 88 éves korában.
30. Vecsey Sámuel, 1765—1801-ig.
1737. született Debreczenben, odaváló püspök Vecsey János és Eszenyi Susánna szüleitől.
1751. ápr. 23. subscribált. A helvécziai és hollandi akadémiákról hazajöven, Hajdu-Böszörményben 1765. ápr. 27. pap lett. Innen nem is ment el máshelyre.
1777-ben Tanácsbíró.
1792-ben egyházmegyei jegyző.
1795. jan. 13. Esperes.
1795. szept. 20. püspök lett.
1801-ben lemondott a lelkészi hivatalról. A püspökségről azonban nem mondott le és azt folytatta haláláig.
1806. máj. 23. meghalt itt H.-Böszörményben.
31. Makai Ferencz, 1768—1779.
1740. máj. 11. subscribált.
1749-ben főiskolai Sénior volt. Külföldi egyetemen is volt.
1753—1761-ig Székelyhidon volt pap.
1761—1768. Tisza-Dobon lelkész.
1768. ápr. 20—1779 31. H.-Böszörményben pap.
1769—1778-ig egyházmegyei tanácsbíró.
1779-ben lemondott itt a papságról, s csak magánosan élt.
1784. nov. 19. meghalt itt H.-Böszörményben.
32. Mándi József, 1779. márcz. 31—1780. máj. 8-ig.
1763. ápr. 29. subscribált.
1777. márcz. 4. Makai Ferencz idevaló pap beteg levén, mellé rendelték káplánnak Mándi Józsefet, ki az akadémiákról most jött haza, és ez év máj. 5. le is tette a vizsgát.
1779. márcz. 9. Makai Ferencz helyén pap lett itt.
1780. ápr. 26. Mándi Józsefet — mert leendő nejével a házasság előtt paráználkodott — nem tartják meg a H.-Böszörményiek.
1780. Hosszú-Pályiban lett pap.
1783. márcz. 25. Diószegen lett pap, ott meghalt 1784. augusztusban.
(Folyt. köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— A hátralékok sürgős beküldését és a lejárt előfizetések megújítását ismételten teljes bizalommal kérjük.

— A „Sárospataki Lapok“-nak. Lapunk *Grammatikus* álnevű munkatársa „Körös jelenség“ czím alatt szövé tette *Kérészy* Barna tiszánánai ev. ref. lelkésznek, volt sárospataki tanárnak, ki jelenleg ugyanazon főiskola igazgató tanácsosa is, „Véleményét“, melyet a *Simonyi-féle* magyar nyelvtanról, illetve e nyelvtannak a sárospataki I. gymn. osztályban tankönyvül elfogadásáról adott. Nagyon helyesen mutatott rá arra munkatársunk, hogy mily kiméretlenül s tegyük hozzá, indokolatlanul vádolta meg az igazgató tanácsos úr a sárospataki tanári kart felületességgel, tudatlansággal, a fennálló iskolai szabályok öntudatos vagy öntudatlan megsértésével. S midőn mindezt a „Sárospataki Lapok“-ban jóelőre a nagy nyilvánosság elé bocsátotta, tulajdonképpen a házi pörpatvar jellegétől is megfosztotta. Ha igaz, a mit *Kérészy* Barna úr a sárospataki tanári kar eljárásáról s a *Simonyi-féle* nyelvtanról ír: akkor igazán botrányos, hogy az első ev. ref. gymnasiumok egyikének oly tudatlan, lelkiismeretlen, vagy felületes tanári kara lehet, s hogy ilyen van, annak az odiuma is jórészben az igazgató tanácsra hárulna vissza; ha pedig K. úr igazságtalanul vádolja ezt a tanári kart, akkor ő a felületes és könnyelműen cselekvő, midőn mint a felettes hatóság egyik közege, maga állítja pellengére e tanári kart. — A „Sárospataki Lapok“ 30. számában *Grammatikus* cikkére gyanúsítással felel; kiindulva abból, hogy dr. *Mitrovics* Gyula, a sárospataki nyelvtan-kérdésben leg-

közvetlenebbül érdekelt szaktanár véletlenül akkor, midőn az a cikk megjelent, Debreczenben időzött és időzik, „tiszántúli tiszáninnyi“, „debreczeni — pataki“ körülírással, bár nevének megnevezése nélkül, őt gyanúsítja annak a cikknek szerzőségével, mert „nagyon jól ismeri a pataki viszonyokat.“ Ezennel ünnepélyesen kijelentjük, hogy dr. *Mitrovics* Gyula annak a cikknek nem szerzője; azt valóban debreczeni, tiszántúli szakember, a magyar nyelvészet terén és nyelvtan-irodalomban számottevő ember írta, ki csakugyan jól ismeri a pataki viszonyokat s azt is tudja, hogy végzetes következményekkel jár az iskolák életében, ha némely előjárók áthidalhatatlan úrt látnak maguk és a tanárok, vagy a tanári kar közt s a tanárokat ma is olyanoknak tekintik, minők a XVII., XVIII. században, vagy még e századelső felében is tartották egyes párttronusok: átmeneti lényeknek úr és mendikáns között. Nem vagyunk hivatva igen tiszt. laptársunk érdemes szerkesztőjének tanácsokat osztogatni s bizonyára el sem fogadná tőlünk; de egyéni véleményünk az, hogy ha már a t. igazgató tanácsos úr jónak látta oly módon nyilatkozni a pataki tanári kar eljárásáról, a mint tette, nagy hiba volt azt, mikor még „sub iudice lis est“, lapjában közölni. Ha az igazgató tanács és tanári kar részére ki kellett nyomtatni: ott van a pataki nyomda, megcsinálta volna az 50—60 példányban.

— A **Tóth Sámuel**-alapra folytatólag beküldték adományait: a debreczeni egyh. megye 58 frt 72 kr., a szatmári e. m. 54 frt 80 kr., a debreczeni főisk. akad. tanárkara 23 forint, a gymn. tanárkara 7 frt 50 kr., a szatmári gymn. tanárkara 5 frt 50 kr., a mezőtúri 6 frt, gr. *Degenfeld Sándor* 10 frt, a kisujszállási gymn. tanárkara 2 frt, a földesi egyház 11 frt, a p.-ladányi egyház 20 frt 20 kr., a nagybányai egyház 16 frt, a szoboszlói egyháztól még 6 frt. H.-Szoboszló, 1897. július 21. *Zsigmond Sándor*.

— **Péter András** szeghalmi földbirtokos az odavaló ev. ref. egyház javára értékpapírban 1000 forint körüli alapítványt tett, hogy az mindaddig kamatozzék, míg belőle második templom nem lesz építhető. Mindenesetre szép és érdemes alapvetés a szent cselra.

— A **karczagi ev. ref. gymnasium** vallástanárává egyhangúlag *Fazekas Gyula* segédlelkészt választották meg.

— A **sárospataki főiskola igazgatósága**, a nemrég életbeléptetett újítása szerint, már most, a tanév végén közzétette a jövő éven megoldandó akadémiai pályakérdéseket, melyek a következők: I. Két egyházi beszéd *Pál Tim.* II. lev. III. rész 12. v. felett: „A kik szentül akarnak élni a Jézus Krisztusban, háborúságot szenvednek“. Díjai 25 frt 20 kr. és 16 frt 20 kr. — II. Az *Ésaiás* nevét viselő mű XL—LXVI. fejezetei összetartozók-e s egy író munkái-e vagy sem? Díja 33 frt 60 kr. — III. A megigazulás tana a római katolikus és a protestáns egyház felfogása szerint. Díja 30 frt. — IV. *Apáczai* élete és bölcsészete. Díja a múlt évi 42 frt. E pályakérdés a múlt tanévben, a forrás-művek hiánya miatt, teljesen meddő maradt. — V. *Kazinczy Ferencz*, mint ember és hazafi. Díja a M. Tud. Akadémia által kitűzött 10 arany. — VI. A polgári királyság megalakulása, jellege, hatása alkotmányi s főleg társadalmi téren, különös tekintettel hazánkra. Díja 42 frt. — VII. Az országgyűlés tagjainak jogállása és jogköre a magyar közjog szerint. Díja 24 frt. Jogi kérdés aránylag kevés

van, de e kevés is nagyobbbrészt rendszeresen meddő szokott maradni. (i. zs. b.)

— A **debreczeni sajtó derék segéd munkásai**, a nyomdászok 25 évvel ezelőtt egyletet alkottak, melynek most, aug. 20., 21., 22-én ülnek meg negyedszázados jubileumát, s ez alkalomból az országos nyomdász-kongresszus is városunk falai közt fog lezajlani. Aug. 20-án lesz a vendégek fogadtatása, elszállásolása, ismerkedés. Aug. 20—21-én kongresszus, 21-én este jubileumi mulatság a Margit-fürdő dísztermében. Szívből kívánjuk, hogy munkatársainknak — mert a szellemi munkásnak, az írónak hűséges munkatársai a nyomdászok, kik a röpke gondolatot olomtestbe öntik — szép jubileuma úgy ünnepség, mint komoly és eredményes tanácskozás tekintetében mennél jobban sikerüljön.

— **Válasz t. Vajda Mihály böősházai lelkész úrnak.** E becses lap 27. számában hozzám intézett nyílt felszólalására szükségtelennek tartom részemről tüzetesen válaszolni, azon oknál fogva, mert a k.-ladányi lelkészválasztásra vonatkozó ügyiratok, a még nálam volt pályázatokkal együtt az e. m. elnökséghez tétettek át bíróság elé terjesztés végett, mivelhogy a k.-ladányi hívek egyrésze a lelkészválasztás ellen fellebbezett. E bíróság majd ítélni fog a jelölő bizottság eljárása felett is, mely kétségkívül tisztázni fogja a szőnyegen levő kérdést, mely a pályázók érdeke szempontjából mulhatlanul szükséges. Kérem e nyilatkozatomat úgy t. Vajda Mihály, mint azon t. lelkész urak által tudomásul vétetni, kik a k.-ladányi lelkészre pályáztak, de okmányaikat mindeztideig vissza nem kapták. Szeghalom, 1897. jul. 15. *Tatár János*.

— **Köszönetnyilvánítás.** B. e. G. Nagy Lajos árvái részére adakoztak: *Gartsik Nagysallai István* 1 forint, *Tukacs Lajos* ivén 9 forint 70 kr., dr. *Dálnoki Medve Kálmán* 10 frt, *Eröss Lajos* 1 frt, *Szathmári Sándor* ivén 3 frt, *Szikszai Zoltán* 17 frt 99 kr., *Bereczk Sándor* 14 frt, *Tatár János* 10 frt, összesen 66 forint 69 krt. Fogadják a nevezett árvák nevében hálás köszönetemet. N.-Kálló, 1897. július hó. *Görömbei Péter*, f.-szabolcsi esperes.

— A „**Kis Tükör**“ ez. protestáns néplap folytonos tűszúrásokkal kedveskedik lapunknak és munkatársainknak a miatt a nagy elvi küzdelem miatt, melyet az evangelizáció túlzásai ellen indítottunk. Hát legyen boldog apró szunyogcsipéseivel, keresztyéni türelmének ékes bizonyosságaival. Mi még sem lépünk a személyeskedés ama terére, melyre a „Kis Tükör“ szerkesztője s viszont vele szemben egyik budapesti protestáns laptársunk.

Szerkesztői üzenetek.

I. Zs. B. S-k. Köszönettel kapunk alapos és igazságos cikket, mely nekünk annyival becsesebb, mert a dolgok és emberek közvetlenül megismerésén alapszik. A jövő számban fog jönni. Mások is szívesen látjuk és várjuk. — *F. V. L. M-s.* A tudósítást és költeményt köszönjük. Az első most, a másik később. Szíves üdvözlés! — *K-a B-a. I-i.* A költeményt megkaptuk. Ha csak tudunk, helyet szorítunk neki, mint két évtizedes reminiscenciának, fölteves, hogy az aktualitások tömege miatt be nem kell mondanunk közléséről. — *Tiszt. Diószegi Mihály* úrnak *Gyanta*. A helyettes szerkesztő kezéhez a kérdéses pályázati hirtetés nem jutott el. Kérjük megismételni. — *B. P. Sz-ly.* A sajtósági tanácsbírói kapacitáció elleni felszólalást kaptuk s jövő számban adni fogjuk. — *Kovács Ferencz* igazg. úrnak *Karczag*. Az 1895. évi 7. 30. 36. sz. megküldését csak a laptulajdonos eszközölhet ha ugyan még álln k rendelkezésére ily számok szeptemberben tessék és iránt ő hozzá fordulni. — *Szabó Menyhért* úrnak *Kaplony*. A lapot csak 5 frtért számítjuk mint IV. o. egyháznak

TARTALOM-JEGYZÉK: A protestáns sajtó sorsa. B. B. — Tanügy: A határozók rendszere középiskolai magyar nyelvtanításunkban. Dr. Gulyás István. — Ref. tanító gyűlés. Referens. — Közéletünk: Gyámintézeti gyűlés és lelkeszi értekezlet. r. l. — Még néhány szó a k.-ladányi pályázat ügyében. Töcsy József. — Irodalom. — Adatok a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő egyházak történetéhez: 55. Hajdú-Böszörmény. — Különművek. — Szerkesztői üzenetek. — Pályázatok.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.

Szerkesztő-társ: FERENCZY GYULA.

Pályázati hirdetés

a debreczeni ev. ref. tanítóképző intézetben ujonnan szervezett rendes ének és zenetanári állomásra.

Ez állomás javadalmazása: 1200 frt törzsfizetés, 400 frt lakáspénz, öt ízben 100 frt ötödéves korpótlék. A megválasztandó nyugdíjára nézve az országos középiskolai tanári nyugdíj-intézet jogosult és kötelezett tagja.

Kötelessége lesz a tanítóképző intézet mind a 4 osztályában, hetenként 24 órán az egyházi, világi és összhangzatos éneklés, továbbá a zongora, orgona és hegedű elméleti és gyakorlati tanítása.

Erre az állomásra oly ev. ref. vallású ének és zenetanárok pályázhatnak, kik oklevelőket az országos zeneakadémián nyerték.

A keresztlevéllel, közép és felső iskolai tanulmányokról, esetleg eddigi szolgáltról szóló, valamint orvosi bizonyítvánnyal és oklevéllel felszerelt pályázati kérvények a tiszántúli ev. ref. püspöki hivatalhoz *f. évi szept. hó 20-ik napjáig* adandók be.

Debreczen 1897. évi július 23.

KISS ÁRON,
püspök.

Pályázati hirdetés.

A debreczeni ev. ref. egyház egyik énekvezéri állásra pályázatot hirdet a következő feltételek mellett.

1. Az énekvezéri állás javadalmazása:

a) Készpénzben évenként 500 frt azaz ötszáz forint évnegyedéi előleges részletekben.
b) Lakás természetben.
c) Tizenegy hold ezerháromszáznegyven négyszög öl ház utáni (ondódi) föld haszonélvezete.

d) Hat hold ezerharmincznégy □-öl kaszáló haszonélvezete.

e) A sorrend szerint végzendő temetésekért járó díjak.

f) Debreczen szab. kir. város részéről.

α) Bordeputatum czimén harminczegy frt ötven kr.

β) Tizennégy köbméter tűzifa beszállítva. Jegyzet. Az egyháznak bármikor jogában áll a szabad lakás helyett háromszázötven frt a ház utáni (ondódi) föld haszonélvezete helyett százhatvan frt készpénzt fizetni évenként.

2. Erre az énekvezéri állásra ev. ref. vallású énekvezérek, ének- s zenetanárok pályázhatnak, kik a kérvényhez keresztlevelet, eddigi szolgálatukból bizonyítványt vagy bizonyítványokat, egészségi állapotukról orvosi bizonyítványt csatoljanak.

3. A pályázati kérvényeknek egyházunk lelkészelnökéhez leendő beadására aug. 18-kán d. u. 6 óra, a próbaorgonázásnak és éneklésnek a kistemplomban leendő tartására aug. 25-kén d. e. 8 óra tüzetik ki oly módon, hogy a próbaorgonázásra és éneklésre a pályázók saját költségükön jelenhetnek meg.

4. A megválasztandó énekvezér hivatalát ez évi október 1-én köteles elfoglalni.

Debreczen 1897. jul. 16-án tartott presbyteri gyűlésből.

Némethy Lajos, Somogyi Pál, Puky Gyula,
h. lelkészelnök, főjegyző, helyettes világi elnök.

Pályázat.

A debreczeni ev. ref. felső leányiskolához a *természettani és mennyiségtani* tanszékre pályázat hirdetik.

Pályázhatnak ev. ref. vallású természettan és mennyiségtanra képesített középiskolai tanárok vagy tanárjelöltek.

A képesített tanár fizetése 1200 frt, lakpénz 200 frt. A tanárjelölt 800 frt fizetéssel egyelőre mint helyettes alkalmaztatik. A képesített tanár az országos tanári nyugdíj-intézetnek kötelezett tagja.

A megválasztott kötelessége a szakjába tartozó vagy ezzel rokon tantárgyakat az egyházi törvények 469. §-ában előírt 20 órán tanítani s állásán megmaradni.

Pályázók oklevéllel, eddigi szolgálataikat vagy tanulmányaikat igazoló okmányokkal, keresztlevéllel, egészségi, családi állapotukat s katonai szolgálati viszonyaikat igazoló okmányokkal felszerelt, a nagytiszteletű s tekintetes igazgató tanácsához intézett kérvényeiket *folyó évi augusztus hó 18-ig* bezárólag a felsőbb leányiskola igazgatóságához küldjék be.

A megválasztott tartozik állását folyó évi szeptember hó 1-én elfoglalni.

Kelt Debreczen, 1897. július hó 18-án.

Kiss Albert,
az igazgatótanács elnöke.

Pályázati hirdetés.

A h.-nánási ev. ref. hat osztályú gymnasiumban két rendes tanári tanszékre hirdettetik pályázat, melyekre

- a) a német-magyar, esetleg latin-német
- b) a történet és latinnyelvből képesített protestáns egyének pályázhatnak.

Kik képesítve vannak a tornatanításra is, a miért természetesen külön tiszteletdíj járna, előnyben részesülnek.

Fizetés: 1200 frt, melyből 200 frt lakbér, az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve. Ha okleveles pályázók nem lennének, alkalmazást nyerhetnek tanárjelöltek is: ez esetben a fizetés 900 frt, melyből 100 frt lakbérnek tekintetik.

A kívánt oklevéllel bíró egyének egy évi sikeres működés után állandósíttatnak, a midőn az orsz. tanári nyugdíjintézetnek is kötelezett tagjai leendenek.

Nem oklevelés egyén csak helyettes tanári minőségben és csak egy évre választatik, de ha ez idő alatt a kívánt tárgyakból oklevelet szerez és sikeres tanár állandósíttathatik. Végre, ha okleveles, de nem a kiírt szakokból képesített egyén választatnék meg, az szintén csak helyettes tanári minőségben és csak egy évre alkalmaztatik, fizetése azonban 1200 frt lesz.

A megválasztott egyén állomását f. évi augusztus végén, legkésőbb szeptember 1-én elfoglalni köteles s ha családost, 40 frt, ha pedig nőtlen, 15 frt költözködési átalányt kap; ez összeget azonban, ha állomásától 3 év letelte előtt bármilyen okból megválnak, visszatéríteni tartozik.

A pályázati kérvények keresztlevéllel, esetleges katonai szolgálatukat igazoló irattal, továbbá végzett tanulmányaikat feltüntető okmányokkal, végül orvosi bizonyítvánnyal felszerelve f. évi augusztus 11-ig bezárólag az ev. ref. Egyháztanács elnökségéhez küldendők.

H.-Nánás, 1897. július 14.

Benkő Lajos,
ev. ref. lelkészelnök.

2-2

Kállay Imre,
főgondnok.

Pályázat

egy rendes tanári és egy tornatanítói állásra.

A hód-mező-vásárhelyi állami segélyben részesülő ev. reform. főgymnasiumban pályázat hirdettetik:

1-ször egy mennyiség- és természetani rendes tanári állásra. E tanszék betöltése a fentartó egyházi előjáróság kijelölése alapján a nagymélt. vallás és közoktatásügyi miniszterium jogkörébe vág.

Megjegyezzük, hogy a megválasztott tanár főntebb megjelölt tanszaka mellett szükség esetében a tanszakával rokon más tantárgy tanítására is köteles vállalkozni. Heti tanóráinak száma: 18—20.

A rendes tanári szék javadalmazása: 1200 frt törzsfizetés; 250 frt lakbér és öt ízben emelkedhető 100 frtos ötödéves pótlék-illetéken felül van négy 1400 és négy 1600 frt törzsfizetéssel díjazott tanszék, a melyekre a fokozatos előléptetés alkalom adtával történhetik.

Ha azonban a tanszékre okleveles tanár nem alkalmaztatik: egy, vagy két évre helyettes tanár választatik. Ennek díjazása 900 frt szintén évnegyedenkénti részletekben előre kiszolgáltatva.

2-szor, tornatanítói rendes állásra. Ez állással a torna és ifjúsági játékok tanítása van egybekapcsolva. A korcsolyázás és vívás tanításában jártasok a választásnál előnyben részesülnek; sőt a vívás tanítása után az illetőnek mellékjövedelemre is lehet kilátása.

Javadalma: 800 frt törzsfizetés és 200 frt lakbér évnegyedenként részletekben előre kiszolgáltatva.

Ugy a rendes tanár, mint a tornatanító csupán református vallású lehet s egy évi próbaidő után rendszerezettetik. Mind a két megválasztott tanerő az országos tanári nyugdíjintézetnek a törvény értelmében jogos és kötelezett tagja. A pályázók végzett tanulmányaikat képesíttségüket vallásukat, egészségi állapotukat, eddigi szolgálatukat és hadkötelezettségüket igazoló okleveleiket és igazolványaikat a f. évi augusztus 7-dikéig alólírott elnökséghez küldjék be.

Mind a két megválasztott tanerő hivatalát a f. évi aug. végén és pedig a rendes tanár szaktárgya köréből, választott, később tartandó székfoglaló értekezéssel köteles elfoglalni.

Hód-Mező-Vásárhelyen, 1897. július 12.

Pap Imre,

2-2

a fentartó egyház h. lelkész elnöke.

Pályázat tanári állásra.

A államilag segélyezett csurgói ev. ref. főgymnasiumban megürült egyik tanári állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Pályázhatnak a latin és magyar nyelv és irodalom, esetleg a latin nyelv és történelem tanítására képesített, illetve e szakokra készült egyének, ha még oklevéllel nem bírnak is, mely esetben azonban, még oklevelet nem szereznek csak mint helyettesek fognak alkalmaztatni.

A megválasztandó, ha már is mint rendes tanár működik, azonnal, különben ha oklevéllel bír is, csak az első, illetve próba év leteltével, feltéve, hogy az alatt kellő sikert mutat föl s annak folytán az intézet fenntartó testület részéről elismerésben részesül, fog állandósíttatni, mely időtől fogva az orsz. tanári nyugdíjintézetnek is jogos s köteles tagja lesz.

Heti óraszámát a megválasztandónak, ki állását az új tanév megnyitásával s lehetőleg székfoglaló tartással, mi azonban későbbre is halasztható, tartozik elfoglalni, közoktatási szervezetünk szabja meg.

Javadalma lesz, ha okleveles tanár választatik meg: évi 1100 frt törzsfizetés 200 frt lakbér, s a másutt töltött rendes tanári éveknél is beszámításával járó, de csak 200 frtig emelkedő 50—50 frtnyi ötödéves pótlék kilátással az állammal szerződés által, mely most áll revisió alatt s 1200, 1300, 1400, 1500 és 1600 frtos fizetési fokozatokat, s öt ízbeli 100 frtos ötödéves pótlékot állapít meg, nyujtanpó javulásra. Helyettes javadalma: évi 800 frt.

Pályázni kívánók születés idejüket, nőtlen vagy nős állapotukat egészséges voltukat, a véderőhőzi viszonyukat, tanulmányaikat, illetve képesíttségüket s ha már is szolgálatban vannak, szolgálati minősítettségüket tanúsító okmányaikkal felszerelten aug. hó 15-ig nyujtsák be kérvényüket alulírotthoz.

Csurgó (Somogym.), 1897. jul. 12.

Verbay István,

2-2

ev. ref. lelkész, a gym. ig. tanács elnöke.